

ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2481-2492

นายสรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-149-6
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013931

TA ๗.๕๑๘.๖๑๕

THE FREE THAI MOVEMENT AND POLITICAL CONFLICT
IN THAILAND DURING 1938 - 1949

Mr. Sorasak Ngamcachonkulkid

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of History
Graduate School
Chulalongkorn University

1988

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2481 - 2492

โดย

นายสรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ

ภาควิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษกรศิริ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดา สาระยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

[Signature] ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature] ..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ วิลาสว่าง พงศ์บุตร)

[Signature] ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษกรศิริ)

[Signature] ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดา สาระยา)

[Signature] ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร กาญจนจรรย์)

[Signature] ..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี กุ๊ก)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ลัทธิ กามชจร กุลกิจ : ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2481-2492 (THE FREE THAI MOVEMENT AND POLITICAL CONFLICT
IN THAILAND DURING 1938-1949) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ
รศ.ดร.ธิดา สาระยา, 372 หน้า.

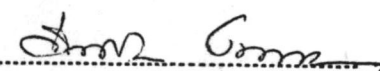
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษา ขบวนการเสรีไทยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งและการ
เปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของไทย การปรากฏตัวของขบวนการเสรีไทยในระหว่างสงครามโลก
ครั้งที่ 2 มีแรงผลักดันมาจากปัญหาการเมืองภายในของไทยเองด้วย และการเคลื่อนไหวของขบวนการ
เสรีไทยก็มีปฏิสัมพันธ์กับปัญหาการเมืองภายในนั้น ประเด็นนี้เป็นแง่มุมที่ยังมิได้มีการแตะต้องศึกษามาก่อน
โดยนักวิชาการอื่น ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาเรื่องขบวนการเสรีไทยในรูปของขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น

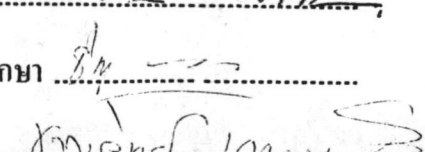
ผลของการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยมิใช่เป็นเพียงขบวนการต่อต้าน
ญี่ปุ่นดังที่มักเน้นกันมาเท่านั้น หากแต่ยังเป็นผลสะท้อนของความขัดแย้งและการต่อสู้ทางการเมือง ทั้ง
ระหว่างพวกนิยมเจ้ากับคณะราษฎรและระหว่างฝ่ายจอมพล.พิบูลสงครามผู้นำทหารบกกับฝ่ายนายปรีดี -
พนมยงค์ผู้นำพลเรือน จนกระทั่งอำนาจของฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ถูกทำลายและสลายลงเมื่อพ.ศ. 2492

ภาควิชา .....ประวัติศาสตร์.....

สาขาวิชา .....ประวัติศาสตร์.....

ปีการศึกษา .....2530.....

ลายมือชื่อนิติ ....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

SORASAK NGAMCACHONKULKID : THE FREE THAI MOVEMENT AND POLITICAL CONFLICT IN THAILAND DURING 1938-1949. THESIS ADVISOR : CHARNVIT KASETSIRI, Ph.D. AND ASSO. PROF. DHIDA SARAYA, Ph.D. 372 PP.

This thesis aims at understanding the Free Thai Movement (Seri Thai Movement) as part of the internal political change and conflict of the country. The appearance of the Free Thai Movement during the 2nd World War was determined by Thai political conflict at that time and the movement was related to the internal politics. This point has hardly been studied by other scholars who usually have explained the Free Thai Movement in the form of anti-Japanese movement alone.

The study reveals that the movement was a response to the Thai political conflict and dispute among the royalists and the People's Party and between the Pibul's faction and the Pridi's faction. This resulted to the fall of Pridi's political role in 1949.

ภาควิชา ..... ประวัตินิติศาสตร์
สาขาวิชา ..... ประวัตินิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต ..... *Sorasak Ngamcachonkulkid*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Dhida Saraya*

Charnvit Kaset Siri

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยคำแนะนำอันมีค่า จากอาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และรองศาสตราจารย์ ดร.ธิดา สาระยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เปรียบเสมือนผู้ให้กำเนิดแก่ข้าพเจ้าในทางวิชาการ ได้เพียรพยายามถ่ายทอด ประสบการณ์และวิธีการทางประวัติศาสตร์แก่ข้าพเจ้า ประคองหนึ่งพ่อแม่ผู้พยายาม ประคับประคองสอนให้ลูกหัดเดิน

กราบขอบพระคุณ อัครเสวีไทยผู้รักชาติรักประชาธิปไตย ซึ่งได้เสียสละเวลา อันมีค่าช่วยเหลือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ตอบข้อข้องใจของข้าพเจ้าอย่างเต็มใจ และบางส่วนของคำบอกเล่านั้นได้นำมาอ้างอิงประกอบคำอธิบายในวิทยานิพนธ์นี้ด้วย

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ วิลาสว่างศ์ พงศ์บุตร ศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี คุก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร กาญจนจารี กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ช่วยทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำแนะนำ ความช่วยเหลือ ความเมตตาและกรุณาจากบุคคล หลายส่วนในระหว่างเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณ ศาตราจารย์ผู้มีน้ำใจ อาจารย์ ฉลอง สุนทรวานิชย์ อาจารย์ ทรงยศ แววงษ์ อาจารย์ วาฤทธิ์ ไอสถารมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาภรณ์ จรัสพัฒน์ และอาจารย์ สุรชาติ บำรุงสุข

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ จิตต์วันเพ็ญ ผู้แนะนำให้ ข้าพเจ้าได้ รู้จักกับ อาจารย์ Eiji Murashima อาจารย์นิเทศ สอนวิชาการเมืองไทย ณ มหาวิทยาลัยโตเกียว และกราบขอบพระคุณ อาจารย์ Eiji Murashima ซึ่งได้ ช่วยค้นหาเอกสารและหนังสือสำคัญจากประเทศญี่ปุ่นมาให้แก่ข้าพเจ้า รวมทั้งยังได้ช่วย แปลภาษาแก่ข้าพเจ้าอย่างเต็มใจ และบางส่วนของคำแปลนั้นได้นำมาเสริมคำอธิบายใน วิทยานิพนธ์นี้

ขอบพระคุณ คุณภรพันธุ์ ทวีตา คุณเกรียงศักดิ์ เขมปัตตานิช คุณณีนันท์ ตั้งใจตรง คุณคมช่า คิวงษา คุณจุมพฏ ชาวลีคานนท์ อาจารย์ ดร.ธีรวัฑ ๓ ป้อมเพชร

อาจารย์ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ คุณบุญทริกา บุรณะบุตร คุณปรีศนีย์ เกศะบุตร คุณพงศ์ชิตา
เกษมสิน คุณภัชราพร ช่างแก้ว อาจารย์มานพ ดาวรรัตน์กุล ผู้ใดแลกเปลี่ยนประสบการณ์
และความคิดเห็นกันตลอดมา คุณวิมลย์ พงศ์พินิตานนท์ อาจารย์สายชล วรณรัตน์
อาจารย์สุวิมล รุ่งเจริญ คุณสุวิมล พลจันทร์ คุณสุชาชัย ยิ้มประเสริฐ คุณอรุวรรณ
ศรีอุดม คุณอรุณ นันทจักร ตลอดจนน้องนง นองนาย นองอิ่ง และน้องออย กัลยาณมิตร
รุ่นพี่ รุ่นน้อง ผู้มีน้ำใจ

ขอบพระคุณ คุณพรวิรินทร์ - ภูซงค์ บุตรวงศ์ และคุณคุณุณี แซ่โค้ว กัลยาณมิตร
รุ่นพี่ผู้มีน้ำใจและได้ให้ความช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้าและครอบครัวด้วยดีเสมอมา คุณจรัส
คุณพรจิต คุณสิริพร กัลยาณมิตรรุ่นน้องผู้มีน้ำใจ คุณมานีและคุณสุนีย์ พัทธมทัต ญาติพี่น้อง
ผู้มีน้ำใจด้วยดีตลอดมา

สำหรับคุณ วรณี พัทธมทัต กัลยาณมิตรผู้ "ให้" ข้าพเจ้าและครอบครัว
มากกว่าที่ข้าพเจ้าและครอบครัวให้ต่อเธอ ข้าพเจ้าเป็นหนี้บุญคุณและความรู้สึกที่มีต่อเธอ
มากกว่าขอบพระคุณ

ในท้ายที่สุด สำหรับพ่อและแม่ ผู้ให้ชีวิต ประสบการณ์ และให้การสนับสนุน
ทางการศึกษาแก่ลูก ๆ มากกว่าชีวิตของท่าน ขอบพระคุณที่ ๆ ผู้เสียสละให้ข้าพเจ้า
มีโอกาสดูเรียนในชั้นสูง ชอบคุณนง ๆ ผู้ให้กำลังใจและมีส่วนช่วยเหลือให้ข้าพเจ้า
มีเวลาอย่างเต็มที่สำหรับการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้ โดยเฉพาะน้องชยันต์ งามขจรกุลกิจ

ความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทั้งหมด ขออุทิศแด่คุณสมพล แซ่เฮ้ง (พ.ศ. 2474-
2529) พ่อผู้มีแต่ "ให้" และ "ให้"

สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ

สงกรานต์ '31

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
คำย่อที่ใช้	ช
บทนำ	1
บทที่	
1. แนวคิดกับการศึกษาชบวนการเสรีไทย	4
2. จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับระบอบเผด็จการทหาร	25
2.1 ความไม่มั่นคงของระบอบใหม่	25
2.2 ระบอบเผด็จการทหาร	43
2.3 การเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้นำอีสาน	67
2.4 ความขัดแย้งภายในกลุ่มผู้นำระบอบใหม่	81
3. การบุกรุกของกองทัพญี่ปุ่นกับการก่อตัวของ ชบวนการเสรีไทย.....	94
3.1 การปรับตัวของระบอบเผด็จการทหาร	94
3.2 การต่อต้านจากพวกนิยมเจ้า	111
3.3 การต่อต้านภายในกลุ่มผู้นำระบอบใหม่	129
4. ชบวนการเสรีไทยกับความล้มเหลวในระบอบรัฐสภา	170
4.1 การขึ้นมามีอำนาจของฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์	170
4.2 การผลักดันไปสู่ระบอบรัฐสภา	200
4.3 แรงต้านทานจากพลังฝ่ายอนุรักษนิยม	246
5. รัฐประหาร 2490 กับการสลายตัวของชบวนการเสรีไทย	281
5.1 การหวนกลับมาีอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	281
5.2 ความพยายามต่อต้านจากฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์	303

บทสรุป	341
บรรณานุกรม	346
ประวัติผู้เขียน	372

คำย่อที่ใช้

- มท. เอกสารกระทรวงมหาดไทย
- ศษ. เอกสารกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ
- ฉบับ.6. เอกสารส่วนบุคคล นายมาลัย ชูพินิจ
- สร. เอกสารกองกลาง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- สร.(2) เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี
- หจช. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
- F.O. Great Britain, Public Record Office (Microfilms
สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)